

**PÕHIKOOLI FÜÜSIKA LÕPUEKSAMITÖÖ VASTUSED
(HINDAMISE JUHEND)**

16. juuni 2003.

Hinne "5" (väga hea) → 72 – 80 punkti
Hinne "4" (hea) → 60 – 71 punkti
Hinne "3" (rahuldav) → 40 – 59 punkti
Hinne "2" (mitterahuldav) → alla 40 punkti

1. (2 p.)

Elektriväli

Udu

Rõhk

Soojushulk

Termomeeter

Keemine

2. (2 p.)

Hõõrdejõud

Sulamine

Kineetiline energia

Voltmeeter

Võnkeperiood

Hõõrdumine

3. (2 p.)

Mõõtesilinder

Hõõglamp

Kalorimeeter

Ampermeeter

Reostaat

Sirkel

4. (2 p.)

1 kg

1 mmHg

1 Pa

1 W

1 J

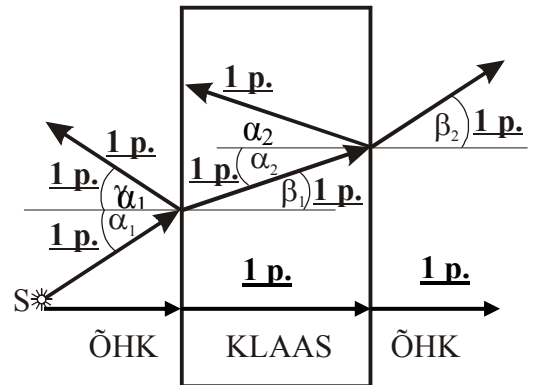
1 N

5. (4 p.) Mõõdan sukeldusmeetodil mõõtesilindri abil võtme ruumala, st leian võtme poolt üleskergitatud vee ruumala, mis võrdub võtme ruumalaga **2 p.**

Mõõdan kangkaalude abil võtme massi **1 p.** Arvutan võtme tiheduse $\rho = \frac{m}{V}$ **1 p.**

6. (9 p.)

- a) Näidatud joonisel **2 p.**
 b) Näidatud joonisel **2 p.**
 c) Näidatud joonisel: õiged kiired **2 p.**
 õiged nurgad **1 p.**
 d) Kiire 2 käik klaasis **1 p.** ja edasi õhus **1 p.**

Joonis 1

7. (6 p.)

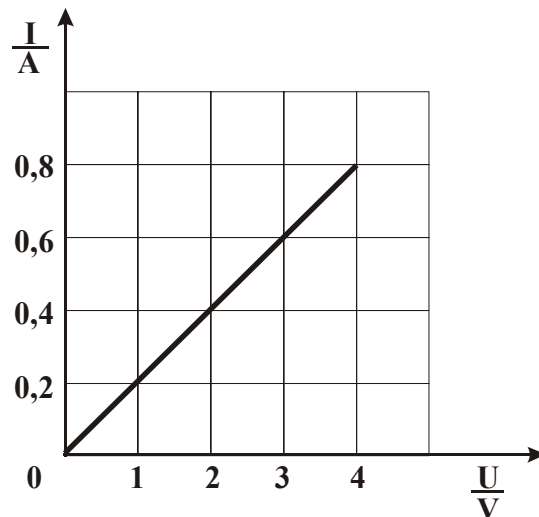
- a) $f = 20$ cm **1 p.**, sest paralleelsed päikesekiired (kiired kaugelasuvast valgusallikast) koonduvad läätsel läbimisel selle fookuses **1 p.**
 b) Seose $D = \frac{1}{f}$ teadmine **1 p.** Arvutus $D = \frac{1}{0,2\text{m}} = 5$ dptr **1 p.** Kui arvutuses pole fookuskaugus teisendatud meetriteks, siis **0 p.**
 c) Lugemisel **1 p.**, kuna prilliläätsed on koondavad ja aitavad silmaläätsel tekitada lähedalolevatest esemetest teravat kujutist võrkkestal **1 p.**

8. (6 p.) Vee siseenergia ei vähene kuigivõrd **1 p.** ja temperatuur püsib **1 p.** Vee jahtumist (soojuse levimist termosest jahedamasse välisõhku) soojusjuhtivuse **1 p.** ja konvektsiooni **1 p.** teel takistab termose seintes olev vaakum. Soojuskiirgus peegeldub aga termose sisepinnalt tagasi. **1 p.** Lisapunkt seostatud seletuse eest.

9. (2 p.) Voolutugevus juhis on võrdeline pingega juhi otstel **1 p.** ja pöördvõrdeline juhi takistusega. **1 p.**

10. (8 p.)

- a) Voltmeeter (V) rööbiti **1 p.** ja ampermeeter (A) jadamisi **1 p.**
- b) Juhile **R** rakendatud pinge muutmiseks **1 p.**
- c) Teljestiku kujundamine ja telgedele õigete arvude kandmine **2 p.**
Sirge joonistamine katsetulemuste järgi **1 p.**
- d) Seose $R = \frac{U}{I}$ teadmine **1 p.** Arvutus valitud pinge ja voolutugevuse väärtusega $R = 5 \Omega$ **1 p.**

11. (6 p.)

- a) $t = 1 \text{ min} = 60 \text{ s}$ **1 p.** $T = \frac{t}{n} = \frac{60 \text{ s}}{30} = 2 \text{ s}$ **1 p.**
- b) Seose $f = \frac{1}{T}$ teadmine **1 p.** Õige arvutus $f = 0,5 \text{ Hz}$ **1 p.**
- c) Pendlile mõjub selle liikumist takistav hõõrdejõud (õhutakistus, hõõrdumine niidi kinnituskohas) **1 p.**, mille tulemusel pendli (mehaaniline) energia kahaneb **1 p.**

12. (8 p.)

a) (5 p.)

Andmed: **1 p.**

$$m = 50 \text{ g} = 0,05 \text{ kg}$$

$$t_1 = -20^\circ \text{ C}$$

$$t_2 = 0^\circ \text{ C}$$

$$\lambda = 340 \text{ kJ/kg}$$

$$c = 1800 \text{ J/kg} \cdot ^\circ \text{ C}$$

$$Q = ?$$

Lahendus:

$$Q_1 = cm(t_2 - t_1) \text{ (jää soojenemiseks sulamiseni)} \text{ **1 p.**}$$

$$Q_2 = \lambda m \text{ (jää sulamiseks)} \text{ **1 p.**}$$

$$Q = Q_1 + Q_2 \text{ (kogu vajaminev soojushulk)} \text{ **1 p.**}$$

$$Q_1 = 1800 \cdot 0,05 \cdot (0 + 20) = 1800 \text{ J} (= 1,8 \text{ kJ})$$

$$Q_2 = 340 \cdot 0,05 = 17 \text{ kJ}$$

$$Q = 17 \text{ kJ} + 1,8 \text{ kJ} = 18,8 \text{ kJ} \text{ **2 p.**}$$

b) (3 p.)

Andmed: **1 p.**

$$Q = 18,8 \text{ kJ}$$

$$c = 4200 \text{ J/kg} \cdot ^\circ \text{ C}$$

$$V = 1 \text{ l} = 1 \text{ dm}^3$$

$$\rho = 1000 \text{ kg/m}^3 = 1 \text{ kg/dm}^3$$

$$\Delta t = ?$$

Lahendus:

$$Q = cm \Delta t$$

$$m = \rho V = 1 \text{ kg/dm}^3 \cdot 1 \text{ dm}^3 = 1 \text{ kg}$$

$$\Delta t = \frac{Q}{cm} \text{ **1 p.**}$$

$$\Delta t = 18800 / 4200 \cdot 1 = 4,5 \text{ } ^\circ \text{ C} \text{ **1 p.**}$$

13. (3 p.)

Vesi saab aurumiseks vajaliku energia kehalt 1 p., mille tulemusena keha temperatuur hakkab langema 1 p. Pärast kuivatamist pole enam vett, mis auruks 1 p.

14. (8 p.)

a) $v = s/t = 400 \text{ m} / 2 \text{ min} = 200 \text{ m/min}$. 1 p.

b) $v = s/t = 0 \text{ m} / 1 \text{ min} = 0$ 1 p.

c) $v = s/t = 600 \text{ m} / 2 \text{ min} = 300 \text{ m/min}$ 1 p.

d) $s = 1000 \text{ m} = 1 \text{ km}$

$t = 5 \text{ min} = 1/12 \text{ h}$ Õige aeg (5 min) 1 p., õige teisendus 1 p.

$v = s/t = 12 \text{ km/h}$ 1 p.

$v = 300 \text{ m/min}$

$s = 1000 \text{ m}$

$v = s/t$

$t = s/v$ 1 p. $t = 3 \text{ min } 20 \text{ s}$ 1 p.

15. (4 p.)

a) Elektrone on 13 1 p., sest prootonil ja elektronil on absoluutväärtuselt võrdne, kuid vastandmargiline laeng ja aatomi kogulaeng on 0 1 p.

b) Ei 1 p., sest prootonite arv tuumas määrab keemilise elemendi 1 p.

16. (4 p.)

a) Talv või sügis 1 p. Põhjapoolkerale langeb ööpäevas vähem kiirgust kui lõunapoolkerale (päev on lühem kui öö) 1 p.

b) Maa ja Päikesega samal sirgel Maa taga (võib olla ka joonistatud) 1 p.

c) Täiskuu ajal 1 p.

17. (4 p.)

a) Keral A on negatiivne laeng 1 p.

b) Kuuli B asend ei muutunud ilmselt seetõttu, et seda ühendab metallplaadiga elektrit juhtivast materjalist niit 1 p. Seetõttu kuul B jäi elektriliselt neutraalseks 1 p.

c) Kera A asend ei muutunud ilmselt seetõttu, et selle mass on võrreldes kuuli C massiga oluliselt suurem 1 p.